

távlátban függetlenebbé teszi. Mihelyt olyan mozdulatot tennének, amely egy harmadik, egyensúlyozó csoport kialakítását célozza, veszélyeztetnék a Marshall-tervet, amely nélkül súlyos gazdasági helyzetbe kerülnek. Erről a problémáról részletesebben a Marshall-tervről adandó legközelebbi jelentésemben fogok beszámolni.

PIL 283. f. 12/109. ó. e. (egykorú másolat)

¹ Vafiadisz Markosz a királyság visszaállítása ellen 1949-ig harcoló „Görög Demokratikus Hadsereg” parancsnoka volt.

² Az utca embere (angol).

³ Henry Agard Wallace 1933–1940 között az USA földművelésügyi minisztere, a New Deal egyik kidolgozója. 1941–1945 között az USA alelnöke, 1945–1956-ban kereskedelemügyi miniszter. A hidegháború kezdetén Trumannal szemben a roosevelti hagyományokhoz akart visszatérni, ezért kilépett a Demokrata Pártból, 1948-ban megalapította a Haladó Pártot és elindult az elnökválasztáson. Kudarcot vallott és hamarosan visszavonult a politikától, bár a szovjet külpolitikát nagy – és irreális – reményekkel töltötte el kísérlete a hidegháború mérséklésére és a hagyományos kétpártrendszer megbontására.

Mód Péter jelentette 1949. április 9-én, hogy az USA-ban járt Saillant francia szakszervezeti vezető elmondta neki: mikor Wallace-nál járt, az érdeklődött Károlyi után és azt mondta: nagyon szeretné, ha Károlyi, Nenni, Zilliacus és néhány más nem kommunista európai baloldali előadásokat tartana az USA-ban a felretájékoztatót közvélemény felvilágosítására. (*MOL XIX:J-1j 23. doboz*)

⁴ Túlzó megállapítás (az angol jó modor alapja, az understatement – a visszafogott kijelentés – ellentéte; angol).

⁵ „Növekszik az ellenzéki aktivitás” – mondanánk magyarul; az angol a „növekvő dagály” (mint az apály ellentéte) képet használja.

416. KÁROLYI MIHÁLY MOLNÁR ERIKHEZ

(Párizs, 1948. január 15.)

Tisztelt Miniszter Úr,

Kedves Barátom,

Végre elértük célunkat és sikerült valakit beépítenünk a disszidensek közé. Éppen ezért információimat a legnagyobb diszkrécióval kell kezelnetek. Vigyáznunk kell arra, hogy ez a konstrukció minél tovább működjék, és ne leplezhessék le.

A legegyszerűbb módszernek azt tartom, hogy nyersen közlöm értesüléseimet. Minden színezés nélkül akarom tudomásotokra hozni a tényeket. Egy részét B.¹ nagykövettel is közöltem.

1. Amerikai utasításra a disszidensek egységfront létesítésén fáradoznak. A frakciózás szűnőben van. Ennek oka az, hogy az amerikaiak elérkezettnek látják az időt egy, az Egyesült Államokban székelő komité megalakítására. Nagy Ferenc erősen passzívva vált. (Más oldalról, a lengyel nagykövettől hallottam, hogy Mikolajczyk kitérítése óta ő a number one.² azaz a nemzetközi paraszt-zöldfront vezetője, és ez Nagyot elkedvetleníttette.) Ennek ellenére nem akarják teljesen elejteni, mert a nevére szükség van. Azonban majdnem bizonyos, hogy a komitének nem lesz elnöke, titkára stb., hanem prezídiuma, amelybe valószínűleg Szegedi-Maszák, Peyer, Sulyok, Pfeiffer, Nagy Ferenc és Eckhardt fognak bekerülni. A komité megalakításának időpontját még nem határozták meg, de a tárgyalások folynak.

2. Sulyok Dezső Amerikába utazott, de nem marad kinn, hanem itt Európában fogja intézni a disszidensek ügyeit.

3. A disszidensek jól tudják, hogy Amerika is, a Szovjetunió is mindenáron el akarja kerülni a háborút, és a legszigorúbb utasításokat adták ki arra nézve, hogy az incidenseket kerüljék, de ugyanakkor abban reménykednek, hogy a nagy feszültség folytán valamilyen forró helyen (Görögország) egy forrófejű kapitány kirobbanthatja az incidenst.

Nem hiszik, hogy a nagyhatalmak megegyezhetnek, és 70%-ban bizonyosak abban, hogy a konfliktus bekövetkezik.

4. Peyer londoni szereplését állítólag Auer készítette elő, aki három-négy héttel ez előtt Bevinnel tárgyalt. Peyer - párizsi tartózkodása alatt - tárgyalt Blummal és Ramadier-val. Azt kérte tőlük, hogy ezentúl, mint a „szabad” magyar szociáldemokrata párt képviselője részt vehessen az SFIO³ kongresszusain és konferenciáin. Blum és Ramadier nem adtak végleges választ.

5. Nagy Vince Amerikába tart. Nemrég Párizsba érkezett. Vele, összeférhetetlen természetű miatt, a disszidensek nincsenek megelégedve.

6. Egy Gácsér Imre nevű katolikus pap a Szentszék segítségével és védnökségével előkészíti és végrehajtja a nyugatos magyarok Argentínába való bevándorlását. Ebből a célból Buenos Airesben magyar bizottság alakult.

*

A lengyel nagykövet közölte velem, hogy rövidesen egy „vörös” (szociáldemokrata) és egy zöld (agrár) nemzetközi konferencia lesz az összes disszidensek és a nyugatiak között. A konferencia színhelye Brüsszel, Genf vagy Zürich lesz. Fentebb említettem, hogy Mikolajczyk a disszidensek feje. Ennek fő oka, hogy az Egyesült Államokban hatmillió lengyel van, és ezért fontosabbak minden más nemzetiségnél. Mikolajczyk előtérbe tolása először nehezen ment, mert az amerikai lengyelek eddigi vezetői olyan jobboldaliak (Rozmarik), hogy Mikolajczykot baloldalnak és árulónak tekintették. Csak erős amerikai nyomásra fogadták el vezetőjüknek.

Bogomolov nagykövet kijelentette, hogy Csehszlovákia bele fog kapcsolódni a dunai összefogásba. Amikor én Beneš ellenállására céloztam, azt felelte, hogy „Beneš est seget réaliste, il va marcher”,⁴ noha az a legnagyobb hibája, hogy mindenáron nemzeti államot akar, amely összegeyztetetlen a dunai összefogás gondolatával.

Couve De Murville, a Quai d'Orsay politikai osztályának vezetője az újévi fogadáson gúnyosan azt mondta, hogy Mihály király megy, és hozzátette, hogy 2-3 hónap múlva Beneš következik. Ez ellentétben áll a fenti kijelentéssel.

Rómában Dunn amerikai nagykövet az összes amerikai segélyadományokat a Vatikán cégére alatt osztotta ki. Amikor egy amerikai bizottság érkezett Rómába és megállapította, hogy Dunn a Szentszéknek csinál propagandát és a segélyt szállító teherkocsikat papok kísérik, parázs botrány tört ki. Állítólag ez a nagykövet állásába kerülhet. Az információt egy ismert amerikai újságírótól kaptam.

A londoni konferencia idején Marshallt meglátogatta egy fontos amerikai újságíró, akivel az európai amerikai propagandáról tárgyalt. „Europa” címen egy Genfben megjelenő többnyelvű hetilapot akarnak alapítani, amelybe Marshall szerint be kellene vonni a disszidens „szakértőket” is. Az információ biztos. Ezzel kapcsolatban hivatkozom előző levelekre, amelyben az általam javasolt lapról írtam. Ennek megindítása ezek után kétszeresen fontos.

Lord Stansgate, az Interparlamentáris Unió angol elnöke (Labour Party,) akit régóta ismerek és akivel Kairóban még jobban összeemelegedtem, nemrég itt járt és meghívott ebédre. Előadta, hogy nagyon szeretné, ha az Interparlamentáris Unióba az oroszokat is be lehetne vonni, mert ő a közeledés híve és azt hiszi, hogy ezzel a feszültség csökkenne. Megkért, hogy puhatolódzam ebben az irányban. El is mentem Bogomolovhoz, aki eleinte nem látta ennek fontosságát, de amikor figyelmeztettem, hogy ez egy jó platform, amelynek publicitása is van és felhívtam a figyelmét arra, hogy ott hangulatot lehet teremteni még a nyugatiak körében is, érdekelni kezdte a dolog. Kijelentette, hogy bár nem tudja, miképp fog a kormánya vélekedni a dologról, fel fogja terjeszteni Moszk-

vába, de ehhez szükséges, hogy Stansgate-tel beszéljen. Miután az Interparlamentáris Unióban helyet foglaló angolok nem kormányemberek és erősen keresik a megbékélést, nem lehetetlen például, hogy a dunai összefogásnak körükben híveket szerezhessünk (lásd „Times” cikkét az összefogásról és a kelet-európai gazdasági törekvésekről). Ebből még kijöhet valami, bár tudom, hogy az Unió nem valami döntő fórum. Mindenesetre részt akarok venni a legközelebbi konferencián, amely áprilisban vagy szeptemberben Nizzában vagy Velencében lesz.

Hivatkozással az eddigi telefonbeszélgetésekre, rendkívül fontosnak tartom, hogy a helyettesítem kérdése rendeződjék, mert ha nem kapok biztosítékot arra, hogy Erős vezeti távollétemben az ügyeket, akkor nem megyek haza. Okom van erre. Ha táviratok megérkeznek, január 26-án Pesten leszek. Ellenkező esetben szeretnék Heltaival Svájcban 2 napon át együtt lenni, hogy mindent átbeszélhessünk.

Szívélyes üdvözléssel

Károlyi

Utóirat: Ebben a pillanatban kaptam meg a chifre táviratot a helyettesítem ügyében. Köszönöm az elintézését. Ezek szerint január 26-án Budapesten leszek.

Most még két utólagos információt közlök:

1. Mint egyik jelentéséből kitűnik, Julian Huxley elkedvetlenedett. Azt mondják, hogy az amerikaiak előbb-utóbb kitűrják, és valószínűleg távozni fog az UNESCO éléről.

2. Gauquié budapesti francia követ ellen akció indult meg, amelyet Charpentier moszkvai francia ügyvivő vezet. Charpentier az amerikaiak bizalmas embere. Nagy része van abban, hogy a Szovjetunió és Franciaország között a viszony megromlott. Most Budapesten vagy Bukarestben akarja folytatni működését. Elsősorban Gauquié helyére szeretne kerülni. Akcióját értesülesem szerint erősen alátámasztja Wernier budapesti kultúrattasé. Itt tartózkodása alatt a Quai d'Orsay-n erősen intrikált jelenlegi gazdája ellen. Sorra járta mindazokat a franciákat, akik a kelet-európai ügygel foglalkoznak és akciójában segítségére lehetnek. Ugyanakkor halfelét is keresett szövetségeseket – Louis Martin Chauffiert és Jouve-ot – hogy akciójának igazi célját álcázza.

PIL 274. f. 10/10. 6. e. (eredeti)

¹ Bogomolov.

² Első számú (angol).

³ SFIO (Section Française de l'Internationale Ouvrière - A Munkásinternacionálé Francia Szekciója) a francia szocialista párt neve, melyet 1905-ben vett fel és 1969-ig megtartott.

⁴ „Beneš józan és realista, bele fog menni.” (francia)

417. KÁROLYI MIHÁLY MOLNÁR ERIKHEZ

(Párizs, 1948. január 19.)

Tárgy: Működő magyar tb. konzulátusok Franciaországban

Fenti számú rendeletre tisztelettel jelentem, hogy – amint azt már fenthivatkozott számú jelentésem tartalmazta – Franciaország egyes városaiban, nevezetesen Marseille-ben és Nizzában, valamint Lyonban a volt magyar tb. konzulok bizonyos kisebb funkciókat továbbra is kifejtenek. Hogy működésük milyen mérvű és milyen irányú, csak akkor tudnám megállapítani, ha fenti jelentésemben kért felhatalmazást arra, hogy a követség egy fogalmazási tisztviselőjét a helyszínre kiküldhessem, Miniszter Úr megadná.¹